

LAKIVALIOKUNNAN LAUSUNTO 9/1997 vp

Valtioneuvoston kirjelmä ehdotuksesta yhteiseksi toiminnaksi rikollisjärjestön toimintaan osallistumiseksi kriminalisoinnista euroopan unionin jäsenvaltiossa (rikollisjärjestön toimintaan osallistumisen kriminalisointi)

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunnan puhemies on 14 päivänä lokakuuta 1997 lähettänyt valtioneuvoston kirjelmän U 42/1997 vp ehdotuksesta yhteiseksi toiminnaksi rikollisjärjestön toimintaan osallistumisen kriminalisoinnista Euroopan unionin jäsenvaltioissa (rikollisjärjestön toimintaan osallistumisen kriminalisointi) käsiteltäväksi suureen valiokuntaan ja samalla määrännyt, että lakivaliokuntaan on annettava asiasta lausuntonsa suurelle valiokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat asian johdosta olleet kuultavina

- lainsäädäntöneuvos Jarmo Littunen, oikeusministeriö
- poliisiylitarkastaja Jouni Välkki, sisäasiainministeriö
- apulaispäällikkö Kari Rantama, keskusrikospoliisi
- professori Pekka Koskinen.

VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ

Ehdotus yhteiseksi toiminnaksi

Eurooppa-neuvosto on kesäkuussa 1997 hyväksynyt toimintasuunnitelman järjestäytyneen rikollisuuden torjumisesta. Siinä kehoitetaan neuvostoa pikaisesti hyväksymään yhteinen toiminta, jonka tarkoituksena on kriminalisoida kussakin jäsenmaassa rikollisjärjestön toimintaan osallistuminen.

Yhteistä toimintaa koskevan ehdotuksen 1 artiklassa on rikollisjärjestön määritelmä. Ehdotetussa 2 artiklassa määritellään sellainen rikollisjärjestön toiminnan edistäminen, joka jäsenmaiden olisi säädettävä rangaistavaksi. Rikol-

lisjärjestön toiminnan tarkoituksena tulisi olla tiettyjen, artiklassa lueteltujen rikosten tekeminen. Jäsenmaiden tulisi myös huolehtia näihin rikoksiin liittyvästä tehokkaasta oikeudellisesta yhteistyöstä. Ehdotetun 3 artiklan mukaan myös oikeushenkilö pitäisi voida tuomita rangaistukseen 2 artiklassa tarkoitetuista rikoksista. Artikloissa 2 ja 3 tarkoitettujen rikosten tulisi olla rangaistavia riippumatta siitä, minkä jäsenvaltion alueella rikollisjärjestö sijaitsee tai missä se harjoittaa rikollista toimintaansa. Artikloissa 5 ja 6 on määräyksiä yhteisen toiminnan toteuttamisesta ja julkaisemisesta.

Valtioneuvoston kanta

Suomi suhtautuu periaatteessa myönteisesti ehdotukseen. Sitä olisi kuitenkin eräiltä kohdin tarkennettava. Yhteinen toiminta tulisi rajata niihin vakaviin rikoksiin, joita käytännön kokemusten mukaan harjoitetaan järjestäytyneissä muodoissa. Rikollisjärjestön toimintaan osallistuminen

tulisi määritellä niin täsmällisesti, että vain selvästi moitittava osallistuminen tulisi kriminalisoinnin piiriin. Oikeushenkilön rangaistusvastuuta ei tulisi laajentaa sellaisiin rikoslajeihin, joissa tekijät vain satunnaisesti toimivat oikeushenkilöiden puolesta.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Valiokunta pitää tärkeänä Euroopan unionin jäsenmaiden yhteistyötä järjestäytyneen rikollisuuden estämisessä, rikosten selvittämisessä ja oikeudellisen vastuun toteuttamisessa. Yhteistyö edellyttää viranomaisten toimintatapojen kehittämisen lisäksi lainsäädännön yhteensovittamista. Puheenjohtajamaan ehdotuksessa yhteiseksi toiminnaksi on kuitenkin useita kohtia, jotka eivät ole sopusoinnussa Suomessa voimassa olevan lainsäädännön tai rikoslainsäädännön uudistamisessa noudatettavien periaatteiden kanssa.

Valiokunta keskittyy lausunnossaan merkittävimpiin epäkohtiin, joiden korjaaminen on edellytyksenä ehdotuksen hyväksymiselle.

Hallitusmuodon 6 a § ilmaisee rikosoikeudellisen legaliteettiperiaatteen, johon kuuluu vaatimus rangaistussäännösten täsmällisyydestä. Ehdotuksen 1 ja 2 artikla on usealta kohdin ristiriidassa tämän vaatimuksen kanssa.

Ehdotuksen 1 artiklassa määritellään yhteisen toiminnan soveltamisalaa kuuluvat rikokset liian epätasällisesti. Säännöksessä on pyrittävä luettelemaan tyhjentävästi kyseeseen tulevat rikokset tai ne on ainakin määriteltävä ehdotusta täsmällisemmin.

Kansainvälinen yhteistyö rikostorjunnassa ei ole osoittautunut yksinkertaiseksi edes sellaisten maiden kesken, joilla on pitkäaikaista kokemusta oikeudellisesta yhteistoiminnasta ja joiden oikeusjärjestykset muistuttavat läheisesti toisiaan. Euroopan unionin jäsenmaiden yhteisessä toiminnassa on keskityttävä ensisijaisesti sellaisiin vakaviin rikoksiin, joita käytännössä tehdään järjestäytyneesti. Lisäksi on arvioitava, minkä

tyyppisten rikosten osalta kansainvälisellä yhteistyöllä on todellista merkitystä. Kokemusten myötä yhteistä toimintaa voidaan tarvittaessa laajentaa.

Ehdotuksen 2 artikla velvoittaisi jäsenvaltion säätämään rangaistavaksi menettelyn, jolla edistetään rikollisen järjestön toimintaa. Kun ehdotusta verrataan nykyisiin rikokseen osallisuutta koskeviin säännöksiin ja oikeuskäytäntöön, voidaan todeta, että ne poikkeavat merkittävästi toisistaan. Ehdotettu artikla ei ole epätasällisyytensä ja nykyisiin säännöksiin soveltumattomuutensa vuoksi kannatettava.

Jäsenvaltiot sitoutuisivat 3 artiklan perusteella ulottamaan oikeushenkilön rangaistusvastuun yhteisen toiminnan alaan kuuluviin rikoksiin. Oikeushenkilön rangaistusvastuu otettiin Suomessa käyttöön vuonna 1995. Oikeushenkilön rangaistusvastuun soveltamisala rajattiin suppeaksi, koska yhteisösakko oli tyypiltään uusi, suhteellisen vakaville rikoksille tarkoitettu seuraamus. Ennen kuin oikeushenkilön rangaistusvastuun soveltamisalaa laajennetaan ehdotetulla tavalla, on yhteisösakon tuomitsemisedellytyksiä ja kyseeseen tulevia rikoksia ensin arvioitava kansallisen lainsäädännön osalta.

Valtioneuvoston kirjelmässä todetaan, että Suomi suhtautuu periaatteessa myönteisesti puheenjohtajamaan, Luxemburgin, ehdotukseen. Ehdotusta olisi kuitenkin valtioneuvoston mielestä tarkennettava kirjelmässä täsmennetyiltä kohdin. Esitetty kanta vastaa valiokunnan käsitystä asiasta, jos valtioneuvosto tarkoittaa sitä, että ehdotus yhteiseksi toiminnaksi on hyväksyttävissä vain, mikäli ehdotusta muutetaan valtioneuvoston kirjelmässä esitetyin tavoin.

Lausunto

Lausuntonaan lakivaliokunta kunnioittavasti ilmoittaa,

että valiokunta yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan.

Helsingissä 31 päivänä lokakuuta 1997

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Henrik Lax /r
vpj. Matti Vähänäkki /sd
jäsen. Sulo Aittoniemi /kesk
Janina Andersson /vihr
Toimi Kankaanniemi /skl
Juha Karpio /kok

Kari Myllyniemi /kesk
Reino Ojala /sd
Heikki Rinne /sd
Pekka Saarnio /vas
Säde Tahvanainen /sd
vjäs. Vuokko Rehn /kesk.

